

مارط ۱۷، ۱۹۱۴.

جمادى الاولى ۳، ۱۳۳۲.

Palatas

الكبير والادب

[الدين والادب]

آيدە ايكى مرتبه نشر ايدىلور دينى، ادبى، علمى و سياسى
مجلهء اسلاميه در.

محرر و صاحب امتيازى: ملا عالم جان البارودى

مندرجاتى:

تفسير (الحجرات دن ۱۰ نچى آيتنك تفسيرى):
مؤمنلرنك بىر بوسينه قونداشلىكلرى، ايكى
قونداش آراسن اصلاح ايتونك تيوشلگى -
جن مؤمنلرنك صفتلرى - جن قرداشلك نك
اهميتى - انسانلر اشلرينك غايه لرى جهتندن
اوچ تورلى - انسانلرنك حالت شخصيه لرى،
اهل عيال و اقربا ايله بولغان حاللرى، يتون
خلق ايله بولغان حاللرى - انسانك اچنده اوچ
مهم خاصه بار: اشتها، غضب، عقل - مذكور
قوله لرنى نيچك ساقلا رغه و نيچك اشله تورگه؟ -
«جبريه» اعتقادينك بطلانى . م . ن . نونتارى
مال صويو طاهر، الياسى .
مدنييت نيگزلرى . («ترجمان» دن) . ح . ص .
مطبوعات: «اسلام مجموعه سى»، «تورك يوردى»،
«شهبال»، «اسلام ديناسى» .
بايلىق و يار لىلىق (شعر) ملا صادق الايمانقلى .
لطيفه و حكمتلى سوزلر .
قارغالى اماملرينك عيسى ميرزا غه
تيليفراملرى («وقت» دن)

قران .

۱۹۱۴

باصلوب چقدى يا گنا كتاب ! !

اصلاح كتبخانه سى

مشهور محرر لر دن حجت الحكيم محمودف جنابلر ينك اوشبو
اسم ايله نشر ايتار گه كرسديگى سلسله نك بر نچى جزئى «ملت»
مطبعه سنده باصلوب چقدى.

مندرجاتى:

- ۱ - مقدمه، ۲ - اماملر احوالندن، اول مالارى،
- ۳ - وعظ حقه، ۴ - يالغان دانوص يا خود قارا يوز ليك،
- ۵ - اعتدار. اوشبو غايت اهميتلى اجتماعى مسئله لر بور ساله ده
مفصل، اساسلى صور تده محاكمه ايتلمشدر. «اصلاح كتبخانه سى» نك
بوندن صوگغى اجزالر نده ده: اماملر مز نك اوتكانده گى، حاضر گى
وكيله چكده گى حاللرى؛ وعظ - خطابت مسئله سى؛ دىنى اصلاح
مسئله لرى؛ مكتب مدرسه لر احوالى؛ معلملر و شاگردلر حالندن؛
صابرانیه اصلاحينه دائر؛ اخلاقى و اجتماعى حاللر مز نى دىنگه
تطبيق و غير لر كى اهميتلى مسئله لر دن بحث ايتله چكدى.

زور قولده، نقيس روشده باصلغان بر نچى جزئى نك
بهاسى — ۲۵، پوچته ايله ۲۷ ت.

قرانده «ملت» كتبخانه سنده و باشقه شهر لر ده گى مشهور
كتابچيلار ده كوبله ب صاتيلادر.

Казань

آدريس:

Книгоиздательство „МИЛЛЯТЪ“

الدُّيُونُ وَالْأَكْبَرُ

۸ نچی سان ۱۳۳۲ سنه جمادی الاولیٰ ۳ دوشنبه ۱۹۱۳ سنه مارت ۱۷

تفسیر [۱]

انَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ

لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ ﴿۱۰﴾ (سورة الحجرات ۱۰)

ترجمه و ایضاح

مؤمنان بر بر سرینه قرداشلردر.

قرداش اولغاچ بر بر یله قرداشچه معامله لری لازم اولادور.

آیه کریمه نك سوز لرینه دائر تفسیر لری: قرداش دیمکده تشبیه بلیغ

واردر. یعنی منگولک حیاتکه سبب اولان بر اصلغه (ایمانغه)

منسوب مؤمنلرنی، فانی حیاتکه سبب اولان بر آتاغه منسوب

قرداشلرگه او خشادلمشدر. «انما» سوزی حصر أداتی اولدقندن

معناسی: تفسیر کشافده «لیس المؤمنون الا اخوة»؛ تفسیر کبیرده

«لا اخوة الا بین المؤمنین» صورتنده بیان ایدلمش. کشافنک تفسیری

«انما» نك علم معانی دهغی مشهور معناسینه موافق اولوب، تفسیر

کبیر نك تصویر ی بو معانی بتونلای اوزگار تهر.

«فأصلحوا بین أخویکم» ایمدی بر بر گزه قرداش اولغاچ،

ایکی قرداشگز آراسن (بوزولشقان، دشمانلاشقان اولسه لر) توزاتگز

(دوستلاشدر گز).

[۱] استاذ بارودی حضرتلری ابوده بولماغانلقدن، علی الترتیب درج ایدوله کلگان تفسیری بو عدد که کرمدی.

«فأصلحو» نك فاسي سببیت ایچون اولغانلقدن، دین قرداشلری بوزولشدیلر ایسه آرالرن اصلاح ایتشمک فرض ایکانن بیلدوره در. آیه کریمه ده نزاعنی ایکی قرداش آراسنده کورستلوب، کوب قرداشلر آراسنده تصویر ایدلمدیکی - مؤمنلر آراسنده بیک آز نزاعده یار اماغانلغن کورسته در. چونکه نزاعنک ایک آزنی ایکی کشی آراسنده اولدیغی کبی، کوبسنجه نزاع ایکی کشیدن باشلانوب صوگره کوب کشیلر آراسینه تارالوب کوچه یه در. ایمدی مؤمنلر آراسنده نزاع اولوردای کورنگاچده ایک کچکنه مرتبه سندن اوزدرمازغه، نیچکگنه بولسه ده باشقه لرغه یوغوب کوچایمزدن نلک دفع ایدلورگه اصلاح اولنورغه لازم ایکانینه آیه کریمه آچق دلالت قیلادر. تورلی فرقه لرگه بولینوب (مثلا قدیم جدید نزاعلری کبی) نزاعلاشو ایسه اصلا مؤمنلر اشی اولمادقینه، موندی نزاعنی دفع ایدرگه طرشمق بیگرک لازم اولمقینه بالاولویه دلالت ایده در. چونکه آز منازعه نی دفع ایتمک، اصلاح قیلماق لازم اولور ایسه، کوب منازعه نی دفع قیلورغه اصلاحغه طرشمق بیگرک لازم اولادر. فأصلحو اصلاح ایله امر اولوب، امر صیغه سی مطلق اولغانده وجوب ایچون اولغانلقدن، بوزولشقان ایکی قرداشنی اصلاح قیلو (کیلشدر و) واجب اولدیغینه آچق دلیل اولور.

«لیس بکذاب من أصلح بین اثنين فقال خیرا» [۱] حدیث شریفی ده اوشبو وجوبنی آکلاندر. - ایکی کشی آراسن کیلشدر وده (گرچه راست اولماسه ده) اصلاحغه سبب اولان خیرلی سوز سویلاوچی یالغانچی اولماز - دیمکدر. چونکه بر واجب اوزندن قوتلی ایکنچی بر واجب ایله ساقط اولدقندن، اصلاحنک ترک کذبدن (یالغانلاماودن) ده آرتوق بر واجب ایکانی بو حدیثدن بیک آچق

(۱) رواه احمد و البخاری و مسلم و ابو داود و الترمذی و ابن ماجه عن ام کلثوم رضی الله عنها.

بيلنه در . ينه بر حديث شريفده: كل الكذب مكتوب الا أن يكذب
الرجل بين اثنين فيصلح بينهما [۲] الخ وارد اولمش . بو حديث
شريفلردن آچق بيلنه در كه: اصلاح قصدى ايله اولغان يالغان حرام
ولميدر . اصلاحك ايك مهم واجب ايكانيه بوندن آرتوق دليل اولماز .
«واتقوا الله» اللهك امر لرينه (بو جمله دن اصلاح امر نده)
قارشيلق قیلودن ساقلانگنر ، الله دن قورقنر .

الله دن قورقونى ، تقواللكنى هر بر اشلرده دستور ايدلنسه ،
ظلم خيانت كى هر بر ياوزلقلر بتارگه ، الفت دوام ايدر گه سبب
اولور . كوكللرده الله دن قورقو قرار لانسه ، كرك الله تعالى نك
حقلرى كرك بنده لر نك حقلرى تماما رعايه ايدلورده ، نزاعلاشو
تالاشو كى اشلر برسیده قالماز ايدى .

«لعلكم ترحمون» تقوالكده اولوب بر بر كرنك حقلرى نى رعايه
ايدوچى اولسه كز البته الله نك رحمتينه ايرشرسن .
كرك اوزينك كرك باشقه لر نك حقلرن رعايه ايدوب هر كم
ايله توغرى ، مرحمتلى معامله ايدوچى ، خيانت ظلم دن ساقلانوچى
رحمت الهیه گه البته مستحق اولادر . بونك خلافيچه اولغوچينك
رحمت كه لياقتى اولميدر .

«من لايرحم لايرحم» [۳] «الراحمون يرهم الرحمن ارحموا من
فى الارض يرهم من فى السماء» [۴] كى بو توغرىده كوب حديث
شريفلر وارد اولمش .

تفسير كيرده: «دين قرداشلگى نسب قرداشلگندن آرتوق ،
دين قرداشلگى اولماغانده نسب قرداشلگينك قدر و قيمتى اولميدر»

[۲] رواه الطبرانى عن النوايس رضى الله عنه .

[۳] رواه احمد والبخارى ومسلم وابو داود والترمذى عن ابى هريره
والبيهقى عن جرير رضى الله عنهم .

[۴] رواه احمد وابو داود والترمذى والحاكم عن ابن عمر رضى الله عنهما .

ديولمش . بر حديث شريفده : «كل سبب و نسب ينقطع يوم القيمة
 الانسبى و سببى» [۵] و ار داو لشمش . بو حديثده نسبدين دياننت و تقواللك
 نسبى مراد اولديغى البته ظاهر در . قوميت نسبى مراد اولور سه
 ابو لهب كيلىرني شامل اولمقى لازم اولور ايدى .
 رسول الله عليه السلام افنديمى حضرتلار ينك نسب معنوى لرندين
 اولانلر يعنى چن مؤمنلر «انما المؤمنون اخوة» آية كريمه سينك
 و احب ايتديكى قرداشلك وظيفه لرينى كاملا اجرا ايدوب ، حقوق
 عباد و حقوق اللهغه حرمت ايتمكى بر نچى مقصودلرى بيلور لر ،
 دگل انسانلرني غنه بلكه حيوانلرني ر نجهتمك دنده ساقلانور لر . چونكه
 راست ايمانك علامتلى : اوزك ايجون سويدكك و استهدكك هر
 بر فائدهلى اشلرني باشقهلر ايجونده سويمك استهكك ، باشقهلرني
 شادلاندر اچق فائدهلندر چك اشلر گه شادلانمق ، باشقهلرني قايقو
 لاندر اچق ضررلى اشلر گه قايقورمق حسرتلنمك و الحاصل باشقهلرنيك
 اشلرني ده اوز اشك كى كوروب شادلق و قايقولر ينى اور تاقلاشمق ،
 ياردملرينه طرشمق در . اسلامك بو قاعده سنده دقت ايدلسه معلوم
 اولور كه چن مؤمن يالغوز اوز فائدهسى ايجوننگنه طرشوچى
 اولماي ، بلكه باشقهلر غده فائده ايدر گه طرشوچى اولوب ، اوز
 اشينه ياردملشونى گنه مقصود قيلماي ، بلكه باشقهلرنيك اشلر ينده
 قولندن كلگانچه ياردم قيلور غه اجتهاد ايدر . خصوصاً عاجز
 و ضعيفلر گه ياردم ايدر گه طرشور .

انسانيت ، مدنيت كى بو عصرده تملى ايدوب سويلانگان
 سوز لردن مقصود اولغان بتون معنالرني جيغان «اسلاميت» لفظ
 مباركينك معنالرى قايو وقت تماماً آكلاشلور ايسه ، بو وقتده

[۵] رواه الطبرانى والحاكم والبيهقى عن عمر ، والطبرانى عن ابن عباس
 رضى الله عنهما .

«انما المؤمنون اخوة فأصلحوا بين أخويكم» فرمان الھى سېنە البتە
اتباع ايدوله چكدر.

ايمان اھللىرى اولانلر قرداشلك نك معنا سېنى، قدرىنى تيو شنىچە
آڭلاب، قرداشلك حقلىرىنە تامانچە رعايە قىلمقلىرى لازم اولسەدە،
فقط، شاعر نك:

سألت الناس عن خَلِّ و فِيَّ

فقالوا: ما الى هذا سبيل!

دیدیكى كېى چن قرداشنى كورگان بلىگان هنوز ایشتولمیدر.
مگر انسانلرنك علم معرفتلىرى آرتقان صاین بو قرداشلك گە ياقنلاشه
بارلدقندن، بر وقت بو كېى قرداشلك نك ظهورى ممكن كوروله در.
اوشبو امكان گە قاراب يوقاریدهغى شرعى امرلر وارد اولغان
بولسه كرك، چن قرداشلك، كوركام يولداشلق شریعت قاشنده
ايك مهم اشدر. بو قرداشلك باشلاب انصار ومهاجرین حضرتلىرى
آراسنده جارى اولوب ايك عالی فضیلتلردن سانالیدیغى كېى، دیننك
ركنلردن ینە ايك مهم ركن اولمشدر. چونكه دین، غایه اعتباریله،
اللهغه ایر شر ایچون معنوی بر سفردر. بو سفردە يولداش اولانلر
ایچون چن قرداشلك البتە ايك لازم شیدر. بلكه جمله انسانلر بو
دنیاده مسافر اولوب، عمر كویمهسى جمله سن بر طرفه آلوب
بارمقده اولدقندن جمله انسانلر ایچونده بو يولده قرداشلك، كوركام
يولداشلق لازم اولادر.

حكیملردن برى: «دنیاده گوزل عمر كیچرونى استهسهك هر
كم ایله گوزل معامله ایت. تكبرلنى وغرورلانمیچه انوغلفكنى،
حیثیگنى ساقلا؛ مذلت ومسكینلك كورستمى تواضعلى بول» دیه
نصیحت ایتمشدر.

اسامه حضرتلری روایت ایدهدر: رسول الله عليه الصلاة
والسلام حضرتلرندن انسانغه احسان ایدلگان کورکام خصلتلردن
قایوسی خیر لیر، کدر؟ دینه سؤال ایدلدکده «کورکام خلقدن»
بیور مشلر. چونکه کورکام خلق هر بر ایدگولکلرگه سبب اولور،
هر نچار لقدن یراق قیلور. کورکام خلقلی کشی هر بر حقوفنی
رعایه ایدر، کورکام خلقلی کشیدن اللهده، مخلوقلریده راضی
اولور. شونک ایچون رسول اکرم علیه السلام حضرتلری ایکن
مبارک خصلت کورکام خلق اولدیغن بیان ایتمشدر.

شریعتلرنک هر بری: مدنیتی، منگولک سعادتک سببلرینی
کامللاشدن چک روشده بر حالگه قویمق مقصدینه بنا ایدلدکندن،
منگولک سعادت گه واسطه اولوردای مدنیتک اساسی: انسانلر
آراسند، لازم اولان کامل قرداشلکنی تأمین ایدردای روشده
اولمقی ضروری اولور. بونک ایچون انبیاء کرام علیهم السلام
حسرتلرندن برینه بوروشده بروحی وارد اولدیغی روایت ایدولهدر:
«أما زهدك في الدنيا فقد تعجلت للراحة وأما انقطاعك إلى فقد
تعزرت بي ولكن هل عادت في عدوا وهل واليت في وليا». [۱] مالا
ترجمه سی: بو دنیاده کورکام خصلتلردن سانالوردای سنک ایچون
اوج شی واردر: بری زاهدلکنی اختیار ایدوب دنیا لذتلرندن
آیورلمق. ایکنچی سی بتون دنیا اشلرندن وار کیچوب یالغوز
عبادت ایله شغللنمک، اوچونچیسی انسانلر آراسنده اش کوشلرینه
قاتشوب یخشی ویمانلرینی آیورردای بر خاصیت حاصل ایدهرک،
اللهنک بیورقلرینی طوتماغان یاوزلرینی الله رضاسیچون دشمنان

(۱) اوثق عری الایمان الحب فی الله والیغض فی الله. رواه الطبرانی
عن ابن عباس رضی الله عنهما. معنای: ایمانک ایزق نق طوتقه سی ایدگو بندلری
الله رضاسیچون دوست کورمک، یاوز بندلرینی الله رضاسیچون دشمنان طوتمقدن

كورمك، بيور قلار ينه رعايه ايتكان ايدگو نيتلى خير عمللى اولان
پهخشيلار ينى الله رضا سېچون دوست كورمك محبت ايتمكدر.

ايمدى بونلردن برنجيسى اولان زاهدلكنى اختيار قىلو، اوز
راحتك ايجون مشقت محنت دنيا سن تاشلارغه وقتندن نلك آشغو
بولادر. (يعنى بو دنيا ده استراحت يوقدر). بتون خلقدن كيسلوب
يالغوز عبادت ايله مشغول اولمق، بنم عزتيمه اضافه ايله (عابدالله
اولمقله) اوز گه شرف حاصل قىلو ايجون در. يعنى بو ايكاوى
يالغوز اوز فائده كنى، شخصى مسعوديتگنى حاصل قىلمق ايجون
بولادر. ايمدى اوز كنى، عملر كنى تيكشركل : خالص بنم رضامنى
قصد ايدوب دشمانم اولانلرغه (امر لر يمه بوى سوئمانلرغه)
دشمانلق ايدوب، آنلارنك ضرر لرندن باشقه لرنى ساقلا رغه اجتهاد
ايتد كنى؟ بنده چيلك وظيفه لر ن ادا ايتكان ايدگو عمللى، خلق ايجون
فائده لى اولان دوستلر يمه دوستلق كورستوب آنلارغه ياردملشد كنى؟
اگر بو روشده قىلغان اولساك انسانلرنك خير ليسى اولوب تكريم
ربانى غه (حرمتلو اولور غه) لايق، كامل انسان اولور سن.

انسانلرنك هر بر فعللر نده غايه و مقصد اولدقندن، نيندى
اش گه كوشسه لرده سعى و عمل قىلسه لرده بر غايه نى تعقيب ايتمكلرى
(برر مقصد آردندن يورمكلرى) طبيعى حاللر يدن. ايمدى بو
اعتبار دن انسانلر اوچ تورلى بولا آلورلر : سعى و عمللر ندىن
حاضر يا خود كيله چكده اوز لرى ايجون گنه فائده نى قصد ايدوب،
باشقه لرغه ضرر لى روشده اش كور و چيلر حر يتلرن سوء استعمال
ايتكان (اور نسن استعمال قىلغان) ايك يمان انسانلر اولورلر.
ايكنچى تور ليسى : باشقه لرغه ضرر لرى نيماي، يالغوز اوز فائده لرى
ايجون سعى و عمل ايدو چيلردن. بو كيلر اولگى لره قاراغانده
ضرر سن اولسه لرده ينه ماقتاولى انسانلردن سانالمازلر. انسانلرنك

او چو نچى تور لىسى: اوز لرينىڭ مقصود و فائىده لىرىنى باشقە لر غەدە
 فائىدە ايتىمك يولى ايله حاصل قىلور غە طر شو چىلر، بو يول دى سى
 و عمل ايدو چىلردىر. بونلار انسانلرنىڭ ايك خىر لىسى چن انسانلردىر.
 بو كىلر اوز حاللرى بىخىشى اولسەدە باشقە لر محنتدە اولدىغى
 مدتدە راحت تاپماز لىر. هميشه باشقە لر نىڭدە استراحتىنە و سعادتلر يىنە
 اجتهاد ايدىر لىر. اوشبو نىتىڭ مصادىقى اولور غە همت و غيرت قىلور لىر:
 أنت الذى ولدتك أمك باكيا * والناس حولك يضحكون سرورا
 فاحرص على عمل تكون اذا بكوا * فى يوم موتك ضاحكا ومسرورا
 ترجمه سى: سنى آنانىڭ يىغلاغان حال گدە تو غدر دى. حال بو كە
 آدمىلر سنىڭ تىرە گدە شادلىقلر ندىن كوله لر ايدى. ايمدى سنى شوندى
 عمل قىلور غە حريص (قومسز) اولغل، كە و فائىدە باشقە لر يىغلاغان
 وقتدە، شاد و كولگوجى اولور سنى.

حضرت عيسى عليه السلام دن روايت ايدلمش: «شوندى
 كىمسه لر گە مجلسدش اولگىز كە، صحبتلرى تفكر تذكر گە سبب
 اولور، غفلتنى بيارر؛ سوزلرى خىر لى عمللر گە درد و شوق
 قوزغاتور، عمللرى حركتلرى سزنى آخرتكە رغبتلندىر» دىمىشدر.
 مامون خليفه دىمىشدر كە دوستلر اوچ تور لى اولور: بىرى
 غدايه (آشاملقغە) اوخشار. هيچ بىر كىم بىر وقتدەدە آندىن موگىز
 اولماز، هر وقت آكا محتاج اولور. ايكنچى سى دوايه اوخشار،
 قايو وقتدە بوندىلر غە حاجت دوشوب قايسى وقتدە حاجتلرى
 اولماز. او چو نچى سى مرض غە اوخشار. بو كىلر نىڭ بىر دى كىرە كلرى
 اولماسەدە قايو وقتدە بولار غە مبتلا اولمىدن قوتىلوب بولماز.
 بونلار شول كىمسه لر دىر كە هيچ بىر فائىدە لىرى تىماي بلكە ضرر لى
 اولدىقلر ندىن الفت قىلور غە يارمازار.

انسانلرنىڭ دىيادە اوچ تور لى حاللرى بار دىر: بىرى يالغوز لىق

ھالى، ھالىت شەخسىيە لىرىدەر. ايكىنچى سى اھل عىيال، اقربا ايله اولغان
 ھالىت اجتماعىيە لىرى؛ اوچونچىسى بتون خلقغە قارشى اولان ھالىت
 اجتماعىيە لىرىدەر. بو ھاللارنىڭ جملەسىدەدە انسانلار اوستارىنە لازم
 اولان ھقلىرىنى اوتەرگە، كوركام صحىبت ايدىرگە مەكلىف لىرىدەر.
 بىرىنچى ھال - ھالىت شەخسىيە. معلوملىرىدەر ھەر بىر انسان اوز
 باشىنە مستقل بىر عالمىدەر. انساننىڭ تۇتىشىدە اىچىندە، طبيعت و خاصىيەتلىرى
 تور لىچە اولغان بىر نىقەدر مەخلوقلار جىولمىشىدەر، كە ھەر انسان
 آنلارنىڭ ھقلىرىنە وفا ايتىمىز، آنلار ايله كوركام صحىبت قىلماس
 ايسە ھىلاكت گە دوشار. ھەر بىر كىشى بىرىنچى وظيفەسى اولان عالم
 شەخسىيەتلىرى تون اتمىز زىنئەتلەمىز ايسە، عالم اجتماعىيەسىدە ھەر آدمىدە
 خىلا قىلور. انسان باشىدىن اياغىغىچە بىر نىچە اعضاءدىن تەركىب
 ايدىلمىش. ھەر اعضاءنىڭ بىر خاسىيەتى و ھىكمىتى واردر. ھەر اعضانى
 اوز وظيفەسىدە اشلەتمەك لازم بولسىدە، تىوشلى وظيفەسىدىن بەزى
 تەعطىل ايدىلور (اشلەتولمىچە) شۇكرانىسى وفا ايدىلمىدەر. چونكى
 شۇكر: ھەر بىر نەمەتنى، نە اىچون وىرلىمىش ايسە شول اورىندە استعمال
 و صرف ايتىمىدەر. انسان قاي و قىندە بىر اعضاءىنى اورىندە استعمال
 ايتىكەندە باشقە اعضاءنىڭ ھقلىرىنە ظلم ايدىر. بونىڭ نەتىجەسى بتون
 اعضاءغە ضرور اولور. بو گا كىچىككە بىر مثال: انساننىڭ تىنىدىن بىر
 اورنى قىچتور، آنى دفع قىلمىق قول وظيفەسى اولدىقىدىن قولى ايله
 قاشىمىغە باشلار. قاشىماز ايسە بتون بدن راحتسىز اولور. مەگر
 قاشىغاندە آر توغراق قاشوب قىچتقان اورنى بىر توبىبارر. بو
 اىش وظيفەنى سەۋە استعمال، باشقىلارنىڭ ھقلىرىنە تىجاوز اولوب
 نەتىجەسىدە بونىڭ اىچون بتون بدن راحتسىز اولور. بىنئەئەلىيە
 اعضاءنىڭ ھەر بىرىنىڭ وظيفەلىرىن اجرا ايتىكەندە عدالت و ھىقانىيەت
 اوزىرە آنلارنى اوز وظيفەلىرىدە اشلەتمەك، افراط تەقرىپلىدىن

ساقلا نطق اعضا صاحبينه عائد ايک مهم بر واجيدر .
 معلومدر که انساننک طشقی اعضالری اچکی اعضالرينک کوز
 گوسی حکمندهدر . شونک ايچون انساننک عالم شخصيسنده (اوز
 باشينه) برنجی وظيفهسی باطنینی (أچینی) توزاتمکدر . انساننک باطننده
 باشلاب اوج خاصهنی اعتبارغه آلورغه لازمدر .
 برنجیسی اشتها (قوة شهويه) . بو خاصه ايله انسان ، نفسينه
 لازم فائدهلرني حاصل ايدر . ايکنچيسی غضب (قوة غضبيه) . بونک
 ايله انسان اوزندن ضررلرني دفع ايدر . او چونچيسی عقل . بونک
 ايله انسان اوزينک عمللرنده تدبير قیلور . هر أش که عقلي ايله
 اولجادکن صوگ کرشیر . اوشبو اوج تورلی اچکی قوتلر شوشی
 وظيفه لر ايچون يارادلمشلردر . بولارني وظيفه لرنده اعتدال اوزره
 استعمال ایتمک بونعمتلر که شکرانه اولور .

قوة شهوانیهسی اعتبارندن انسان باشقه حیوانلرغه ، قوة غضبيهسی
 ايله يرتقج حیوانلرغه ، قوة عقليهسی اعتباريله فرشته لر که او خشار .
 ايمدی انسان اوشبو اوج قوة آراسنده عدالت ایدوب ،
 هر برینی اعتدال اوزره وظيفه لرنده استعمال ایدمک حقلرینی ادا
 قیلوب ، بوقوهلرني استقامت حالينه کیتروب ، هر بر أشنده بونلرنک
 یاردمی ايله منگولک سعادت که ایرشیر که اجتهاد ایتمگی لازمدر .
 بو ایسه قوة شهوانیه و غضبيهسینی گوزل تربیه ايله افراط تفریطدن
 اعتدال درجهسینه ایرشترمک ، بو قوهلرني عقلنک تدبير و تصرفینه
 مسخر (بوی سونارلق) قیلور ايچون قوة عقليهسینی علم و معرفت
 ايله تربیه قیلمله حاصل اولور .

بوقوهلرني تربیه شول حالگه ایرشیر که لازمدر که قوة شهوانیه
 حقیقه فائدهلی اولان اشلرني گنه حاصل ایتوده ، قوة غضبيه حقیقه
 ضررلی اولان شیلرني دفع قیلودهغنه ، قوة عقليه فائده و مصلحتلی

اولان تدبیر و تصرفده غنه استعمال و استخداام ایدلسونار .
 حقیقه فائدهسی اولماغان مقصودلر آردندن کیتکان قوه شهوانیه
 انساننی هلاکت چوقرلرینه ایلتوب تاشلار . قوه شهوانیهنی بتونلای
 ضعیف درجه گه کلترمکده انساننک عالی مطلبلر گه میل و در دینی
 سوندور . شونک ایچون اسلامده بو قوهلرنی آرتوق ریاضت
 ایله ضعیفلامک درست اولماشدر . قوه غضبیهده افراط درجهده
 اولغانده صاحبینی هلاک ایدر ، باشقه لرغهده ضرری کوب اولور .
 بو قوهدن بتونلای محروم اولمق ، تورلی ضررلر آستنده اینرلوب
 قالور غه سبب اولور که قوه غضبیهسی تفریط درجه سنده اولانلر
 اوزلرینی ضررلردن ساقلی آلمازلر . بو قوهلرده اعتدال (اورتاچه
 اولمق) نک مشروع اولمقینک حکمتیده بودر .

قوه عقلیهسی بو ایکی قوتینه اسیر اولانلر بیک کوب خطالرغه
 دوشرلر . حیوانلق درجه سنده گی قوه شهوانیه ، یرتقچلق درجه سنده گی
 قوه غضبیه گه مسخر اولان (بوی سونغان) عقل ، هر تورلی شیطانلق
 بوز و قلقدن باشقه بر نرسه او یلی آلماز . بو حالده اولان انسانلر
 هیچ شبهه سنر عاقبت هلاک اولماچقلردر . چونکه الله تعالی نک احسانی
 اولغان بو قوهلرنی عزیز نعمتلرنی ، اعتدال استقامت اوزره حسن
 استعمال ایدوب ، اوز وظیفه لرینه صرف قیلماغانلر هر حالده ظلم
 ایتمیش اولورلر . چونکه ظلم بر نرسهنی اورنسر استعمال قیلوردر .
 ظلم ایسه هر زمان ایچون سبب هلاکتدر .

والحاصل انسان باطننده اولان اوشبو اوچ تورلی قوه
 آراسینی هر دائم موازنت ایدوب ، بونلار ایله گوزل صحبت
 ایدر گه ، هر بری ایکنچیسینک حقیقه ظلم ایتمزدای روشده آرالرینه
 کورکام قرداشلک صالور غه لازمدر . شهوتنک آرتوق قومسرلغن ،
 غضبنک آرتوق یالقن سوندروب ، سلامت عقلنک تدبیرینه بوی

سونار دای حالگه کلتر مک تیوشدر . عقلاغه ینه حدندن طش وظیفه لر
ویرمز گه، غرور لاندیرمازغه کرکدر . هر حالده:
یاری که در او معرفتی نیست، مکن!

کاری که در او منفعتی نیست، مکن!

مضمونچه فائده لی عملر ولدتلر گه رغبتلندر وب حقیقی سعادت گه
طرشدر مق لازمدر .

باطینی بوروشده مشروع بر نظامغه قویغان، گوزل تربیه
ایتکان انسان، ظاهری حالنده و عملنده ینه مشروع انتظام اوزره
اولوب، حالت شخصیه - یالغوزلق عالمنده بر انسان کامل اولادر .
بو کبی انسانلردن حاصل اولان هیئة اجتماعیة (انسان جیونتغی)
محکم اساسلی (یمرلمی تورغان، نیگزلی) اولوب، بونلار آراسنده
اجتماعی حالرده گوزل روشده دوام ایدهرک، هیئة اجتماعیة حقیقی
بر مدنیت انسانیه اولوب، دنیا و آخرتده عمومی سعادتکه سبب
اولور که شریعتلردن غایه ده بودر . بناءعلیه انسانلر نک هر اشلرنده آلدده
طوتارغه لازم اولغان غرضلریده بو اولورغه تیوشدر . علم عالمنده
«جبریة» آتالغان یالغش فلسفه گه بنا ایدوب، هر تورلی فاسقلرنی،
اضطراری - اراده و اختیار سز - حرکت ایتمکده اولان بر ماشینه
کبی کزروب، آنلارنی یمان فعللرنده مجبور و معذورلر ظن ایتک
دنیادهغی: حرکت اختیاریه و حرکت اضطراریه کبی کوز آلدنده
کورنوب تورغان مثاللر گه انکار اولماقله برابر، علم نامی ایله نادانلق
تاراتورغه کرشمک، انسان عالمینی وحشیلر میدانینه ایلاندورر گه
طرشدر اولادر، هر کونده هر ساعتده: فلان اشنی قیلساممی یا که
قیلساممی دیه اختیارلی تصورلری ایله اوز اراده لرینه اهمیت
ویرور گه مجبور اولغان انسانلرغه، بو تورلی مغالطه لر
(ساتاشدرولر) ایله، کورنوب تورغان اختیار و اراده لرینی

پردەلەرگە گوچانمك نك، فاعل مختار (أشهر نده اختياري) اولدقلر ينى
قبولانگه طبعاً مجبور اولان انسانلرغه هيچ بر اهميتى يوقدر.
تقديرنى يالغش تفسير ايدوچيلرده شول جبريه نظريه سینه
گرفتار اولانلردر.

هيچ شبهه يوقدر كه انسانلر يخشيلق يمانلقده ارادهلر ينى استعمال
ايدوب حرکت قیلا آلالار. انسانلرده فعل اختياري نك سبب قريبي
(ياقن سببى) دائما اراده سیدر. اراده سینی قايسى طرفقه يور تسهده
اختياري اولدقنده هيچ بر شبهه يوقدر. يوقاریده بيان ايدلمش
قولهلرني گوزل تریه ايدوب اعتدالگه كلترمك ينه انساننك
اراده واختيار ينه باغلانمشدر. ولهدا انسانلر كمال و سعادت تحصيلی
ایله مكلف اولمشلر، بو يولده سعی واجتهاد ایتمك اوستلرینه فرض
اولمش. اگر اراده واختيار، سعی واجتهادلر ينى بو يولغه صرف
ایتمزلر ایسه اصلا معذور اولمازلر، بلکه اختياريلى ایله اوز
اوزلر ينى خراب ایتمش اولورلر.

محمد نجيب توتارى.

مال صويو

مولد عيسى بير امى تعطيلانده قرانغه قايتقان قران ديپوتاتى گودنيف
«مال صويو حقنده دوماغه اوكلر طرفندن بر لائحه كرتله چك»
ديگان ایدی. قرانده وقتنده گودنيف بو مسئله گه دائر مسلمانلرنك
فكرلرن بلور گه، شريعة اسلاميه نظرلرن اوگرانور گه طرشدی.
اوزينك تانشلرى آرقلی بعض اماملرغهده مراجعت قیلدی. لکن
قران خلقی بو مسئله گه بيك صالحن قارادی، صور اغان وقتنده
گودنيف معلومات جيا آلمیچه پيتر بورغغه كيتوب باردی. اوكلرنك

خصوصی مجلسوں میں ہوا لائحہ نگاہ حاضرانہ نو بولوب تورغانغہ کورہ
 گو دنیف مسلمانوں کے فکر لرن بلور گہ تاغن کیر و کسندی، قرانغہ
 مکتوب یازوب مسلمانوں کے فکر لرن و شریعہ اسلامیہ بیان لرن تکرار
 صورادی، بو دفعہ سندہ بعض اہل علم طرفین گو دنیف غہ جوابلر
 یار لگان ایدی، ایندی غزتہ لرنک یازو وینہ کورہ بو لائحہ دو ماغہ
 کرتدی، دو ماغہ کرتلگان لائحہ نک خلاصہ سی اوزغان سان «الدين
 و الادب» دہدہ باصلغان ایدی.

گو دنیف و امثالی نک تیکشروب صوراشوب یورگان وقتلورندہ
 بو مسئلہ اطرافلی مذاکرہ ایدلوب یازلغان بولسہ، مسلمانلر بو قدر
 صالحن قاراماغان بولسہ لر بلکہ لائحہ کرتلمگانندہ بولور ایدی، اش
 اوزدی، مستحب و قتلری کیچدی، سویلہ شونک فرض و قتلری
 یاقینلاشدی، ایندی هر قایومزغہ اویلانورغہ، سویلہ شور گہ شریعت
 حکمرینی حکومت رجالینہ آچق آگلاتورغہ تیوش، دو ماغہ
 کرتلگان لائحہ نک مسلمانوں کے دینلرینہ تعرض بولغانلرینی آگلاتا
 آلساق شاید بو لائحہ قانون بولوب چقماز ایدی.

تکرار مراجعتی سوکندہ گو دنیف غہ یار لگان جوابلردن
 بو اورندہ ط، ا، افندی جو اینی درج ایتہ مز .

جواب .

هر بر مسلمان بولغان کشی گہ قرآن آیتلری و رسول اللہ نک
 حدیثلری کورگان یول ایله یورومک واجب بولادر، قرآن
 آیتلری و رسول اللہ نک حدیثلری کورگان حکمر گہ ایارمہ گان
 و آلارنک یولندن چیتکہ تایغان کشی مسلمان بولمایدر .

مسلمان بولام دیگان کشی گہ هر بر اورندہ قرآن و حدیثلر
 بوینچہ یورور گہ تیوش بولغانلرینی بیک کوب قرآن آیتلری
 و رسول اللہ نک حدیثلری ایله بیان ایدلمشدر کہ بر نیچہ سینی ذکر
 ایدہ من :

- (۱) ۵۹ نچى سوره ۷ نچى آيتده (وما آتاكم الرسول فخذوه
وما نهىكم عنه فانتهوا) «رسول الله سز گه نرسه بيرسه شونى آلوگنر،
سزنى نرسه دن طيسه اول نرسه دن طيوگنر» ديولگان.
- (۲) اوچنچى سوره ۳۰ نچى آيتده (قل اطيعوا الله واطيعوا
فان تولوا فان الله لا يحب الكافرين) «يامحمد! سين آلا رغه» الله غه
والله نك رسولينه قار يشماغنر، اگر قار يشماغنر - كافر بولور سز -
هيچ شبهه سز الله كافر لرنى سوي ميدر» ديب نهيت» ديولگان.
- (۳) ۲۴ نچى سوره ۶۳ نچى آيتده (فليحذر الذين يخالفون
عن امره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب اليم) «رسول الله نك امر لرينه
مخالفت ايتكان كشي لر، اوز لر ينك باشلرينه تور ليجه چيتونلك
كيلودن ياكه آخرت عذابى ايرشودن قور قسونلر» ديولگان.
- (۴) صحيح مسلم كتابنده رسول الله صلى الله عليه وسلم «من
رغب عن سنتى فليس منى» يعنى «يعنى بر كشي مينم يولمدن چيتكه
كيتسه اول كشي ميگا ايار وچيلردن توگل» ديمش.
- مونه شوشى ياز لغان دليل لر و ياز لماغان بيك كوب آيت
و حديثلر بويينجه هر بر مسلمان بولغان كشي گه هر بر اشنده قرآن
و حديثلر يولنجه يورور گه واجب بولادر.
- بعض حكملر ده اياروب بعضلر نده ايارمه وچيلك بيك يامان
كفر صانالادر. كتاب الله نك بعض حكملرى ايله عمل قيلوب بعضلرى
ايله عمل قيلما وچيلر حقه الله تبارك و تعالى ايكنچى سوره ۸۴ نچى
آيتده (افتؤ منون ببعض الكتاب و تكفرون ببعض فما جزاء من يفعل
ذلك منكم الاخرى فى الحياة الدنيا و يوم القيامة يردون الى اشد العذاب
وما الله بغافل عما تعملون) «الله كتابى نك بعض حكملرينه اوشانوب
بعض لرينه اوشانمى سزمو؟ سز نك آراگزدن بو اشنى قيلو چينك
دنياده جزاءسى يوز قارالغندن باشقه نرسه توگل، قيامت كوننده

عذاب نك ايك قاتى سينه قايتار لورلر، الله سز قىلغان اشلردن غافل تو گل (هر قايسن بلوب تورادر) «ديه در، بو كشي لر گه دنياده يوز قارالغى، رسواى لق و آخرتده قاتى عذاب بولاچاغن بلدرمشدر، ايندى بىز مسلمانلر غه ده مسلمانلرغى صاقلامق ايچون البته هر بىر اشمزده قرآن و حديثلر نه يتكانيچه بولور غه تيوش بولادر، قرآن و حديثلر ده آچق كور گازلگان ميراث، نكاح، طلاق، وصيت، وقف، ذبح، و سائرلر كى مسئلهلر ده شريعتنر گه خلاف اولاراق دولت دوماسى طرفدن بىر بىر قانون چغار ولا قالسه بىز مسلمانلر غه دينمىر بوييچه توتار غه ياراقلى قانون بولمايدىر . بلكه بونداين قانونلر نى آلوشدر تور غه ياكه مسلمانلر نى استثناء قىلور غه طر شمع واجب بولادر. آچق دينى مسئلهده دينمىر گه خلاف اشكه قرار بىرماولر نى صورامق، دينمىر گه خلاف بولغانلر نى آكلاتمق كوچمىر يتكانيچه هر قايسمىز غه تيوش بولادر. بىگره كده دولت دوماسينه صايلاب بيار گان وكيل لرمىر اوستينه توشه در. بيار گان وكيل لرمىر اوز لرينك خصوصى فكر لر نيه قارامىچه عموم مسلمانلر نك فكر وتله كلر نى و آلار نك دينلر نده آچق ذكر ايدلگان حكملر نى دولت دوماسى اعضا سينه اير شدر ورلر و بىز نى تارلقغه توشور ماز لىر دىب تورامىز.

قرآن و حديثلر ده آچق كور گازلوب بوكون گه چه بتون بىر يوزنده مسلمانلر صاقلاب كىلگان مسئلهلر نك برسى، شوشى «حيوان بوغاز لاو» مسئله سيدر.

الله تبارك و تعالى اشار غه ياراغان ايتلر ايله اشار غه ياراماغان ايتلر نى بىك آچق رهوشده آكلاتوب بيشنچى سوره اوچنچى آيتده (حرمت عليكم الميتة و الدم و لحم الخنزير و ما اهل لغير الله به و المنخنقة و الموقوذة و المتردية و النطيحة و ما اكل السبع الا ما

ذکیتم وما ذبح علی النصب وان تستقسموا بالازلام ذلکم فسق) «اوله کسه،
 قان، دو گز ایتی، اللهغه باشقه ذاتنک اسمی ایله بوغازلانغان حیوان،
 بوولغان حیوان، صوغوب اولترلگان حیوان، طاو باشندن
 یغلوب یا که چقورغه توشوب اولگان حیوان، ایکنچی بر حیوان
 طرفندن سوزوب اولترلگان حیوان، یرتقچلر یارالاب اولترگان
 حیوان سزگه حرام ایدلدی؛ مگر تیوشلی رهوشده اوزگز بوغازلانغان
 حیوانلر غینه حرام ایدلمادی؛ تاغن سزگه صنم لرگه قربان ایدلگان
 حیوان، اوقلر ایله لاطاری اویناو حرام ایدلمشدر که حرام ایدلگان
 ایتلرنی آشاو گز و حرام ایدلگان اشنی اشله و گز اللهنگ یولندن
 چغو بولادر» دیمش.

حیوان بوغازلاونک نیچو ک بولغانن، رسول الله صلی الله علیه
 وسلم اوز قولی ایله بوغازلاب کورگان کبی حدیث شریفلر نده
 ذکر ایتمشدر.

(۱) صحیح البخاری و سن نسائی کتاب الذبائحده رسول الله
 صلی الله علیه وسلم (واذا ذبحتم فاحسنوا الذبح ولیحد احدکم شفرته
 ولیرح ذبیحته) «سز حیوان بوغازلانغان وقتده بوغازلاونی کورکام
 قیلو گز، بوغازلاوچی پچاغن او تکون قیلسون، بوغازلای ترغان
 نرسه سن راحت له ندر سن» دیهدر.

(۲) سنن نسائی کتاب الذبائحده رسول الله صلی الله علیه وسلم
 (ولا یحل من السباع کل ذی ناب ولا تحل المجثمة) «هیچ بر یرتقچ
 حیوان ایتی آشارغه حلال توگل، قولده بولغان حیوانلردن آطوب
 اولترلگان حیوان ایتی آشارغه حلال توگل» دیهدر.

(۳) صحیح البخاری کتاب الذبائحده رسول الله صلی الله علیه
 وسلم (کل ما خرق وما اصاب بعرضه فلا تأکل) «آو آولاغان وقتده
 طایاق ایله بهرلگان آونی طایاق یارالاب قان چغاروب اولترسه

آشاء طایاق آر قلی سی ایله تیوب صوغوب قنه اولتر گاننی آشاما
دیه در. بو سوزنی «بز آو اولانغان وقتده او چلی طایاق ایله آوغه
آطامز» دیگان کشی گه جواب ایدوب سویله گان.

(۴) صحیح البخاری، سنن نسائی، سنن ابن ماجه کتاب
الذبائح لرنده رسول الله صلی الله علیه وسلم (م! انهر الدم و ذکر اسم
الله علیه فکل ما خلا السن والظفر) «تش ایله طرناق غه باشقه نرسه
بولسه ده - تیمور، پیالا، قامش، طاش، آغاچ - حیواننک بوغازن کیسوب
قانن آغزسه واللهنک اسمی ذکر ایدلسه اول حیواننی آشا» دیه در.
تش یا که طرناق ایله بوغازنی یرتوب قان آغزوب اولتر لسه
آشار غه یار امیدر.

(۵) سنن دارقطنی کتاب الذبائح ده رسول الله صلی الله علیه
وسلم (الا ان الذکاة فی الحلق واللبة) «غافل بولما گز حیواننی
بوغاز لاو بوغاز ایله کوکراک آلدنده (یعنی مویوندن کیسو ایله)
بولادر» دیمش.

(۶) سنن ابی داود کتاب الذبائح ده (ان رسول الله صلی الله
علیه وسلم نهی عن شریطة الشیطان) «رسول الله صلی الله علیه وسلم
حیواننک مویونداغی قان تامر لرن تماما کیسمیچه بر آز غینه یاروب
اولتر لگان حیواننی آشاودن طیدی» دیولگان. بو اشنی جاهلیت ده
قاننی آغزوب بترماس ایچون قیلا ترغان بولغانلر.

بز نك ايك معتبر فقه و حدیث کتابلرنده ویوقاریده یاز لغان
«حرمت علیکم المیتة و الدم» آیتی نك تفسیر لرنده بو مسئله غایت
مفصل بیان ایدلمشدر. مین ایندی بو اورنده شولار نك
حاصل لرینی گینه یازماقچی بولامن.

رعایه سی تیوش بولغان ارکان و آداب اسلامیه گه موافق
بوغاز لاو مونه بولای بولور: اول بوغاز لار ایچون کیره ک بولغان

پچاقنى بىك ياخشى اوتكون لەرگە، بو غاز لارغە تمام آنو قىلانوب
 يىمىچە توروب حيواننى يابلغان يىرىندىن چغار ماسقە، پچاقنى
 كور گاز ماسكە كىرەك، صوگرە حيواننى چغاروب آياقلىرن بىلەب
 قىلغە قار شو ياتقروب بىر مسلمان ياكە كىتابى آدم (يەودى و نصرانى)
 اوتكون پچاق ايله حيواننىڭ بىك تىزگىنە آش و وصولو يوللىرن هم
 ايكى قالون قان تامرلىرن كىسەرگە و كىسكان چاقىدە اللەنىڭ اسمى
 ئەيتورگە تيوش بولادر.

بو غاز لاوچى آدم مسلمان ياكە كىتابى (يەودى و نصرانى) بولماسە،
 ياكە بو غازنى كىسكان چاقىدە اللەغە باشقە ذاتنىڭ اسمى ذكر ايدلسە،
 ياكە كىسەرگە تيوشلى بولغان يىر كىسولمەسە بو ايتنى مسلمان بولغان
 كىشىگە آشارغە حرام بولادر.

مويونىدە بولغان آش و وصولو يوللىرن هم ايكى قالون قان
 تامرلىرن كىسەمە گاندى چغارغە تيوشلى بولغان قان چغوب بىمايدىر،
 قاننىڭ ايتكە بوتالوى ايله ايت آشارغە ياراقسىز حالگە كىلەدر.
 دىنمىز بويىچە بىزگە قان حرام ايدلمىشدر، قاننىڭ حرام بولماقنى فنى
 سىبىلر و عقلى فلسفەلرنى آڭلاساقدە آڭلاماساقدە بىر مسلمانلارغە
 قاندىن صاقلانورغە واجب بولادر.

قانى آغزىلوب بىمانگان ايتنىڭ تەمسىر و تىز بوزولۇچان
 بولغانلىقىدە معلومدر.

تخليلات كىمىاويە بويىچە طاز اقاننىڭ اجزاء اصلية سىندە آدمنىڭ
 صاولغىنە ضرر بىرورلك مادە تابولماغان بولسەدە، هر بىر قاندى
 حتى قارارغە سلامت كورنىگان حيوانلرنىڭ قانلرنىدە چىتىدىن كىلوب
 قاتشقان آدم ايچون بىك زور ضررلى مىقروبلر تابولمىق احتمالى
 باردر بلكە شونىڭ ايچون عموما قان حرام ايدلمىشدر.

فنىڭ ترقىسى و كىشفيات طبيه و تخليلات كىمىاويەنىڭ تكاملى

ايله دو گنر ايتي حرام بولونك حكمت و فلسفه لري بلوننگان كبي
 قان و قان ايله برگه آيتده صانالغان نرسه لرننگده حرام بولمق
 فلسفه لري ظاهر بولمغنده شهبه من يوقدر . بلكه قان جان ايله لرينك
 مابه الحياه لري بولغانغه كوره آسالودن يوقاري قيلونغاندر . ياكه
 جان ايله لرينك مابه الحياه قانلرن اچور دالتندن انسانلرنى صاقلالار
 قصد ايدلگاندر . هر نه اولسه ده ، بزگه بلونسه ده بلونمه سه ده قاندىن
 وقانى چغارلماغان ايتدىن صاقلانورغه تيوشدر .

قول ايله توتوب يوقاري ده يازلغان روموشچه بوغازلارغه
 ممكن بولغانده كيرك نينداين حيوان و كيرك نينداين قوش بولسون
 يازلغان روموشچه بوغازلارغه فرض بولادر . قول ايله توتقان
 صوك بو حكمده يورت حيوانلري ويورت قوشلري ايله كيك
 حيوانلر و كيك قوشلرنك آيرماسى يوقدر . قول ايله بوغازلارغه
 ممكن بولغانده چيچق كبي ايك كچكنه بر قوشنى ده موينوندىن بوغازلاب
 قانن آغز ميچه اشارغه حلال بولمايدر . صحراءده بولغان كيك
 حيوان و كيك قوشلر كبي قول ايله بوغازلاب بولماي ترغان
 اورنلرده اوق ملطق كبي نرسه ايله آطوب يارالاب قان چغارو
 شرط ايدولادر . بر آدم بر بر ئه يير ايله آطوب قان چغار ميچه
 اولترسه اشارغه حرام بولادر ، صوغوب اولترلگان اوله كسه
 بولوب قالادر . كيك حيوان و كيك قوشلرنى آطوب يارالاب
 قان چغارغاچ آطوچى كشى بو آطلغان نرسه سينك يانينه ايرشكانده
 جاني چقغان بولسه اشارغه ياريدر ، اگر جاني چقماغان بولسه
 يوقار يده يازلغان روموشچه بوغازلارغه تيوش بولادر .
 جاني چقماغان حالده يانينه باروب بوغازلارغه اولگورگان
 صورتده بوغازلاماسه اشارغه حرام بولادر .

كۆرىنەرلىك: كۆرىنەرلىك نىندىكى ھايۋان ۋە كۆرىنەرلىك نىندىكى قوش بولسۇن ھويلىلارنى كىسەرگە مەمكىن بولسا يوقارىدا يازغان رەۋشچە ھويلىلارنى كىسەپ بولغانلارغە ۋە قانلارنى آغزورغە تىۋش بولمايدىغان ھېچ بىر ۋەقت اوزگار تولىمىدۇر.

مەزكۇر آيت ۋە شۇشۇ ھىكمىلەرنى اوقۇغان ھەر بىر كىشى، مۇسلمانلارغە: صوغە باتقان ھايۋان، اوطقە پىشكان ھايۋان، ياشىن صوغان ھايۋان، اىكترىك ايله اولترىگان ھايۋان، بالطە ۋە چوكچ كىشى تەبىئىي ايله باشىنە صوغان صوك بولغانلارنى ھايۋان (چونكى بۇ ھايۋاننىڭ اولومى بولغانلارنى كىلمى بلكە صوغۇدن كىلە ۋە چاغارغە تىۋشلى بولغان قاندا صوغاچ اويوشۇپ قالماق كويىسى اقمىدۇر)، قولدا بولغانى حالدا اوقۇملىق ايله اوطوب اولترىگان، تەبىئە دواءىبار ۋە اولترىگان ھايۋاننىڭ ايتى ھىرام بولغانلىقىدە شىبھە ايتىمە يەچكەن.

بىشىنچى سۇرەدە بىشىنچى آيتنىڭ (وطعام الدين اوتوا الكتاب حل لكم) آڭلاتۇى بويىنچە بىز مۇسلمانلارغە كىتابى (يھۇدى ۋە نىسرائى) لارنىڭ بولغانلارنى ھايۋانلارنى آشارغە يارىدۇر. اما شۇلوق بىشىنچى سۇرە اۋچىنچى آيتدە صانالغان ھىرام نىرسەلەرنى آلا اوزلارنى تەبىئە طعامىياساسەلر شىبھە يوق بىزگە آشارغە ھىرام بولمايدۇر. مۇسلمان قولدا بولغان ايله كىتابى قولدا بولغاننىڭ ايرماسى يوقلىقى عقلى بار صىبىلارغە دە مەلۇم بىر مەسئەلدۇر.

ياۋروپا آشچىلرى كىشى كىتابىلر، ايتلرى طولى بولسۇن، اولچاۋلرى آغز تارتسۇن دىب قوشلارنى بوۋب اولترەلر؛ گرچە بوۋچى كىشىلر كىتابىلر بولسەلدە مۇسلمان كىشىگە بۇ قوشلارنى آشارغە يول يەقدۇر. اللە تبارك ۋە تعالى بولغان ھايۋاننى ھىرام ايتىمىشۇر، كۆپ تەبىئەتتە رگە، قاننى ايتدە اويوشۇپ بولغانلارنىڭ باشىنە قالورغە، ايتىنى آغز ياصارغە تەلەگان ھىرام ايتچىلر ھايۋاننىڭ باشىنە

صوغوب ياكە مطلق ايله آطوب صوگره بوغازلى لىر، بوشنى
استله و چيلرده گرچه كتابى بولسه لرده مسلمانلارغە آلارنىڭ ايتلارنىنى آشارغە
يول يوقدر. چونكە بو حيواننىڭ اولومى بوغاز لاودن كىلمى بلکہ
صوغودن كىله و چغارغە تېوشلى بولغان قاننده اويوشوب قاللا و كو بېسى
آقىدر. صوغوب اولترلىگان حيواننى حرام ايدلمشدر.

دواء و اليكترىك قوهسى ايله اولترلىگان حيوانلارنگە مسلمانلارغە
حرام بولماقنده شېبهه يوقدر.

دولت دو ماسنده مسلمانلارنىڭ وكىل لىرى شريعت اسلاميه حكملارنىنى
ايرشدر ورلر و مسلمانلارنىڭ دينلرنده تارلق بيورداى قانون دن
صاقلارغە ترو شورلر اميدنده قالامز.

طاهر الياس.

تمدن اساسلىرى

اوشبو سرلوحه ايله معتبر ترجماننىڭ ۲۹ نچى نومىرنده فائدهلى
مقاله كورلوب، اوز شيوهمزده بو اورنغە دوچررگە كىرەكسندىك:

مدنيت نىگزلرى

بر ملت معيشت ياغندن ترقى قىلماسه، معرفت ياغندن ترقى
قىلماز. بابالرمزنىڭ «آچ آيو اويناياز» دىگان سوزلىرى بىك
معنالى در. بو حكمتلى سوز انسانلارغەده توغرى كلور: بر خلقنىڭ
معيشتينه، كىچنوينه يتارلك مالى اولماسه، سىپلىرى تابولماسه، مادی
ومعنوى باشقه اشلىرىنى اشلاودن عاجز اولور. بر كىسلك ايكىك
تابودن عاجز بولغان اول خاتىنه، حتى شهر ايارگە، معرفتدن،
مدنيتدن، باشقه كماللاردن بهت قىلمق، آنلارغە بىك عجب كولىكى

طوييلور. چونكه اول خلقينك باشن ايلاندرگان، بتون فكرلرن اشغال ايتكان نرسه يالغوز ايكمك مسئلهسى، عائلهسىنى آچلقدن هلاك قىلماو قايغوسيدر.

قرىمنىڭ تاو لرى تاشلارى آلتون، يرى منبىت بركتلى اولغانى حالده خلقى (مسلمانلار) بىك قورقنىچ فقيرلك ايچىندە چارپالانلار. قايسى كومورچىلك، قايسى اوطنچىلىق ايله كونلك ايكمكىنى كوچكە تابالار. آيدە بر مرتبه ايت ماى يوزى كورمىلار. يازنىڭ اسيىسندە كيگان كيملرن، قشنىڭ مرحمتىنر صوو غندەدە كيهلر. حفظ صحت نە ايكانىن بلمىلر. بىلدر مكچى اولساڭ آچى ايتوب كولهلر. حقلىدە بار.

ايمدى بو چاقلى فقيرلك خوارلىق ايچىندە ياشاگان، اوزىنى هم عيالىنى آچىدن اولدرمز ايتون بر كيساك ايكمك حاضرلاودن باشقەنى اويلاماغان بر جماعتدن، بر خلقدن، بر جمعيتدن نيچك معرفت، نيچك ترقى كوتارگە كرك؟ آچلىق، يالانغاچلىق، قانسزلىق، جانسزلىق زحمتى ايچىندە چارپالانغان بر خلقغە: «مكتب صالحىز، او قوگىز، او قوتگىز، ترقى قىلگىز!» كى سوزلر سويلاونىڭ هيچ بر ثمرەسى اولمايدىغى ميداندر. فقيرلكنىڭ ايك قورقنىچ طولقنلرى آراسىندە ايزلمكده اولغان اول خلقمىزنى موندى اشلىرگە دردلىدر قوزغاتور ايچون، اول بولارنىڭ بدنلرىنە بر آرقان آغزوب قوت كرتىرگە، نورسىز كوزلرىنى نورلاندرغە، آچلىقدن نوسلرى بتكان يوزلرىنە توس وىررگە، اويوشقان مىلرىنى فكرلرىنى اوغالاشدرغە كركدر. بونىڭ ايچون دە هر نرسەدن ئلك اول خلقينىڭ قارنلرىنى طويدىرغە تيوشدر.

كون تون اشلاب طرشقانلرى حالده، آچلىقدن يالانغاچلىقدن قوطلا آلماغان، تجارت، زراعت وبونلار كى بايلىق و عمران

(قولتور) سېپلرینی، یوللارینی آڭلاودن عاجز بولغان، بو بختسزلك لر آز اولغان كېي، اوستاوينه هلاك قیلا تورغان تورلی یوغوشلی آورولرغه، طبیعی و غیر و طبیعی اولغان تورلی آفتلرگه بلالرگه توشكان خلقمزغه، هر نرسهدن، هر تربیه دن ألك ایكمك چاره لرینی قارامق لازمدر.

عثمانلی توركلرینك قانون اساسی و مشروطیت بابالری مرحوم مدحت پاشا زمانده، تورکیه ده مشروطیت اعلان قیلنغاچ، تورك انقلابچیلرندن و علماسندن مرحوم علی سعاوی افندی حریت و مشروطیتك نی ایكائن خلقغه آڭلاتور ایچون سیاحت گه چقان ایدی. ساعتلرچه سویلاگان اثرلی نطقلرنده کونفرانسلرنده حریت و مشروطیتك نرسه اولدیغن خلقغه آڭلاتا آلماغاج، آڭلاتا آلماز لغینی بلگاچ: «حریت - ایكمك، مشروطیت ده - ایت ایله می» دیمكدن باشقه چاره تابمادی. بونی ایشتكان خلقنك «حریت و مشروطیت نیندی گوزل شیلر ایمش» دیمكلری عجب کورلسه ده بیک زور بر حقیقتدر.

ینه عثمانلی ادیبلرندن مرحوم کمال بك: «آدمنك حیوانیتی بيمك ایچمكله، انسانیتی او قومق یازمقله قائمدر» دیدیکی کبی، بر ملتنك، بر خلقنك، بر جماعتنك ضروری حاجتلیری یعنی بیه چك، کییه چكلیری تأمین ایدلمگانده آنلاردن بر نرسه ده کوتارگه توغری کیلمیدر. بدن آچ بولغانده می - فکر اشله مز؛ چونکه اویلاغانی یالغوز ایكمك اولوب، باشقه نرسه نی هیچ اویلی بیلمز. بو حالده فکرنی نورلاندر، اخلاقنی توزاتور ایچون خلقنك قارینی طویدراچق نرسه لر او گره تورگه لازمدر: یری اولانلرغه زراعت اصوللرن، یری اولماغانلرغه هنر و باشقه موافق کسپلر کورسترگه تیوشدر.

بر ملتىڭ فكرى ترقى ايتدىمىك معرفتىن آرتدىمىق ايچون ايك
 اول اقتصادى (معيشت) اشلرن اصلاح قىلو لازمىر. بيش اون يلدن
 بىرلى مطبوعاتىمىز بو توغرىدە يازدىلار. لكىن اول خلقىڭ ھالى
 ھمان اولگىچە، بر آدوم آلغە كىتمدىلر. اون يىل ئلك كون تون
 طرشوب بر تىكە تابقان بولسىلر بو كون يىنە شول بر تىكەدر. بر
 نىن آرتدىغانلىرى يوقدر.

خلقىمىزنى بو فقيرلىكدىن قوطلدىرغە بر چارە يوقمىدىر؟ چارەسى
 كوبدىر. مثالا: شىھرلىردە گى ھىرچىلرمنى شىركىت ياساب زمانەچە اش
 قىلورغە، قول ايله اشلىنگان اشلرنى ماشىنە ايله اشلار گە تىوشدىر.
 اشلىدكلىرى نرسەلرنى ساتار ايچون، اشلرنى آلغە بىبارر ايچون
 باشقە شىھرلىردە بازارلىر ازلار گە لازمىر. موندى شىركىتلىر ياسالسى
 بانكەلردە ھەر وقت ياردىم قىلور. شىركىت ايله اش قىلونى شىرىعتىمىزدە
 مدح ايدىدر. (شىركىتە بىركىت وارلغىن آچىق سويلىدىر).

اول خلقىمىزغە (اوز ھالىمىز گە مناسب روشىدە، بو سوزلىر
 بر آز اوز گارتلىدى) باغچە چىلىق اومارتە چىلىق كىسبلىرىنى تاراتورغە
 طرشوب، ماللىرىنى بىخىشى بىھا ايله ساتار ايچون بىگىللىكلىر كورسىتر گە
 تىوشدىر. بونىڭ ايچون بر آز شىھرلىردە تىجارت خانەلىر آچارغە،
 چىتىدىن كىلوچى مىشترىلر گە يالغوز بو تىجارت خانەلردىن مال
 آلدورغە طرشىمىق كىرىدەر. شىھرلىردە موندى شىركىت تىجار تىخانەلىرى
 (كانتورلىر) آچارغە بولادىر. بونى آچىمىق يوللىرىنى كورسىترلىك
 آزىمى كوبىمى ضىيالىلر مىزدە الحمدللىھ باردىر. بونلاردىن صوراب، ھەر
 اشنىڭ يولىنى اصولىنى او گىرە نور گە تىوشلى. ايك بىخىشى سىمدە موندى
 نادان، فقير، لكىن طرشى خلقىمىزنى ضىيالىلرمنى اوزلىرى رغبتلىندىر گە
 تىوشدىر. اگىر ھىرچىلرمنى زمانەچە شىركىت ايله اش كورسىلار، اول
 خلقىمىز يىنە زراعت، باغچە چىلىق اشلرن اصلاح ايدوب، اشلرنى

ماللرینی بیر ژا اور ننده تورغان شرکتلر واسطه سی ایله ساتارغه
 کرشمه لر، معیشت حاللری کوندن کون ترقی قیلورغه باشلار.
 بونک ایله ضروری حاجتلرن قابلاب آچلق یالانغاچلق بلاسندن
 قو طولورلر. لاتین لرنک: «تازا بدنده تازا جان» دیدکلری کبی،
 خلقنک قارنی طوق، بدنی قو تلی بولسه جانی ده تازارور؛ میی
 فکری او یوشودن قو طولور.

منه مدنیت - ترقینک برنجی نیگری شوشی ترککک حالینک
 توزالوی (رفاهیت اقتصادی) در. بر خلقنک فکلرینی نور لاندور،
 اخلاقلرینی توزاتور ایچون ایک ائک آنلارنک قارنلرینی
 طویدرغه (چاره لرینی کورسترگه) لازمدر. قارنی طوق اولان
 بر خلقدن هر تورلی فیض و ترقی کوتارگه بولور. معیشتنک
 گوزلله نوی فکلرنک ترقی سینه سبب اولور. بونک ایله خلقده حسیات
 اویانور، کوزلری آچیلور، معرفتلری کوتارلور؛ آقرنلاب مدنیت
 یاغینه آدوم آدوم آلغه یوری باشلارلر. بولای اولماغانده (معیشت
 حالی نچار کوینچه اولغانده) نیکدر مکتب آچلسه ده تاوشمز چققان
 چاقلی: «معارف، معارف!» دیب نیکدر قیچقرلسه ده، قارن آچ بولغان
 حالده ترقی مز ممکن دگلدر.

ح. ص.

مطبوعات

«اسلام مجموعه سی». اشبو اسمده استانبولده یاگا چغا باشلاغان
 مجموعه نک برنجی، ایکنچی عددلری کیلدی.
 انچی عددنک مندرجه سی: فاتحه سورسینک ترجمه سی (خ.
 ن)، اسلام و ترقی (اسبق شیخ الاسلام موسی کاظم) قرآن کریم
 تلاوتی حقنده سنت نبویه (حلیم ثابت)، غنا و ألحان ایله تلاوت (خ.)

شېبىنى (اوغلى) شريعت اسلامييا يە بنم نظرم (موسى جار الله)، اسلام
 تريبه سينك ماهيتى (كوك آلپ)، دىنى تريبه (كاظم نامى)، اخلاق
 مسلمان (معلم و حىي)، مسلمانلق عالمندە انتباه اماره لرى (م. شمس
 الدين)، خطبه لىر (ح. ث)، يمن و يمنلىلار (قوگور آلپ).

۲ نچى عددنك مندر جهسى: سورة حجراتنك ترجمهسى (خ.
 ن)، اسلام و ترقى (موسى كاظم)، توحيد (رضاء الدين فخر الدين)،
 فقه و اجتماعيات (كوك آلپ)، دين و ادبيات (كوپرىلى زاده محمد
 فؤاد)، آق شمس الدين - ترجمه حالى - (بروسه لى محمد طاهر)،
 اسلام عالمندە كوريلن انحطاطنك سببلرى (احمد آغايف)، اسلام
 قاديىنى (ف. ن.)، اسلام حوادثى.

بو اهميتلى مجموعه نك مديرى حلیم ثابت افندى در. كاغدى،
 باصلشى گوزل، اون بيش كونده بر چغا. تلى يگل و آچق، مندر جهسى
 اهميتلى نرسه لىر بولغانغه او قولووى تيوشلى بىر مجله در. يلقى حقى
 روسيه ايچون ۳ صوم ۵۰ تىن، آلتى آيلغى ۲ صوم.

«تورك يوردى». استانبولده، آقچورا اوغلى يوسف افندى نك
 تحت ادارە سنده نشر ايتلمكده بولغان بىر مجله ۳ نچى سنه دوام
 ايتمكده در. «تورك يوردى» نك مسلك و مقصدى «تورك مليتپرورلىگى»
 بولوب، يوسف آقچورا اوغلى، عبدالحق حامد بك، محمد امين،
 احمد آغايف و باشقه بيك كوب و مشهور ادبيلر دائىمى محررلرندى در.
 اون بيش كونده بر چغا. روسيه گه يلقى حقى ۳ صوم ۵۰ تىن، آلتى
 آيلغى ۲ صوم در.

آدريسى: استانبول. «نور عثمانيه» جاده سنده ۴ نومرولى
 «تورك يوردى».

«شهبال». تور كچه نشر ايتلىگان رسملى، ادبى، فنى و علمى
 مجموعه لىر نك ايك گوزه لى و مكمللى شهبه سز «شهبال» در. بو ژورنال نك

مندرجاتی ده گوزهل، رسملری ایسه فوق العاده در. هر کم نك
خانه سی ایچون زینت بولورلق در حقی روسیه گه یلغه. اصوم،
آلتی آیغه ۵ صوم.

Константинополь. редакц. жур. "Шагбазъ",
Адрес: "Шагбазъ",
ПРОТИВЪ НОВОЙ - ПОЧТЫ № 9 - 12

«اسلام دنیاسی». بو مجله نك باش محرری مشهور سیاح عبدالرشید

افندی ابراهیم در.

۲۳ نچی عددی نك مندرجه سی: مطبوعات و بز (عبدالرشید)

و عظ و واعظك شرائطی (سامی زاده ثریا)، تاریخ استقبال مناسبتیلله
علمایه ترتیب ایدن وظیفه (ابوالکمال م. عاقل)، ترکی خطبه لر (نیاز
محمد) حقیقی مدنیت (نامق اکرام)، مطبوعات.

استانبولده، ایکی هفته ده بر چغا. آبونیه سی روسیه گه بر یل

ایچون ۲ صوم، آلتی آیغه اصوم ۲۵ تین در. آدریس: استانبولده،
نور عثمانیه ده تاتار جمعیت خیریه سنده «اسلام دنیاسی».

بایلق و یار لیلق

بو زمانه اهلی قاشنده فقیر لر خوار در

آقچه سز هر یرده بولسه اول غریب زار در

آلتونك بولماسه هیچ کمدن امید ایتمه وفا

گرچه بی زرسن ابو ذر هر کشی یزار در

یار لیلق تورلی بلالار گه هدف ایلار سنی

اهل دولت قایده بارسه آنده بختی یار در

آلتون ایرور اعتبار احترامك اولچهوی
 بولسهده فضلی فقیر بی قدر بی مقدار در
 آلتون ایرور اوشبو دنیا اشترینك حاکمی
 یارلیده یوق اختیار بایلرغنه مختار در
 بای کشینی ایتسهده ایرور سوزی محض صواب
 یارلی آغزن آچسه هر کمدن آکا انکار در
 یارلی بولساك ایل اچنده اعتبار ایتمه امید
 معتبر بو کونده باری صاحب دینار در
 سعی ایتوب تکثیر فضل معرفتکه یوق لزوم
 چون سعادت اوشبو کونده آقچه نی اکتار در
 نی او چون ایتسون کوکل میلان تحصیل کمال
 چون کمال اهلینه بو کون اغنیاء سردار در
 آچمه آغزك ایت سکوت مجلسده گر بولساك فقیر
 اهل دولتکه سنك سوز گنی طغلاو عار در
 عزتی یوقدر فقیرنك بولسهده اهل کمال
 دائما حسرتده در کوکلی طولی افکار در
 اجتماع ایتماس سعادت ایله فقر مسکنت
 خلق آرا مسعود صانالغان باری دولتدار در
 بولسه مطلوب عزت جاه اوشبو عالمده سگا
 صاندغگده آقچه بولسون یاشقه اش بیکار در
 آقچه ایرور ایلایان هر دمدده حل مشلات
 احتیاج اهلی او چون کیك یر یوزیده طار در

آقچه سز لقدر جميع عیب نقصان منبهي
 بولسه ده چيکسز خطا بايلق آني ستاردر
 اوز بلادنده غريب ايرور فقيرلك صاحبي
 دولت اهلينه وطن هر قويه هم امصاردر
 دولتک بولغانده صادق دوستگذر هر جلیس
 قولده آقچهک بولماغانده دوستلر اغياردر
 ملا صادق ايمانقولي

لطيفه

عمر الخيام استاذی حضورنده المجسطی دن درس او قوب
 اولطرغانده، ققيهلك دعواسنده يروچيلردن بری مجلسلرينه كيلوب
 کردی، تعريض صورتنده درسگزر نرسه؟ ديب صورادی. عمر الخيام
 برده اويلااب تورميچه: تفسير درسی دیدی. (افلّم ينظر وا الى السماء
 فوقهم كيف بيناها وزيناها وما لها من فروج) آية كريمه سينک
 تفسيرنده: الله تعالى سماني نيچک بنا قیلدی، نیندی نرسدلر ايله
 زیتلادی، نيچک آچقسز تيشکسز خلق ایتدی، شولارنی فکر ایتهمز
 شول آیتنک تفسيرن اوقیمز، ديه جواب ويردی.

دوست بی پروا، فلک بی رحم، دوران بی سکون
 دردچوق، هم دردیوق، دشمان قوی، طالع زبون
 فضولی.

موافق همزبان یوق، یار یوق، غمخوار یوق ناجی
 کوکل بیلم بو وحشت رار محنتده نه دن کولسون
 معلم ناجی.

حکمتلى سوزلر:

بتون آدملر اصلده بر ماده دن - طوپراقدان - ياراتلداقلارندان
بارسى برتن نك اعضالىر حكمنده درلر. اعضالرنك برسى صنرلاغانده
بتون تن طنچسىز وراحتسىز بولادر. باشقه لارنك محنتلرینه
قايغورماغان كشي «آدم» اسمینه لايق توگلدر.
سعدى.

ايدگو جان كيمكچى بولا ايكان - تخت اوستنده ئولسه نى ده
طوپراق اوستنده ئولسه نى! ايكي سيده بر.
س.

سوز سويلمه س بۇرون كشي نك عيبي ده هنرى ده بيلگولى
بولمى. هيچ بر اور ماننى بوش ديب اويلاما: احتمال كه ده قلاغان
قابلان بولور.
س.

محر ابده، منبرده اوزلر نى ياخشى ايتوب كورسه توچى
واعظلر، اولاقه كيتديلر ايسه باشقه چه اشليلر. مجلسنك عالمندن
صوري سى سوزم بار: «توبه قيلگن!» ديوچيلر نى اوچون اوزلرى
بيك آز توبه ايتهلر؟
حافظ شيرازى.

علم اوگره نوبده شول علمى برله عمل قيلماغان آدم - صوقا
صوقالابده اورلق چه چمگان آدم كه اوخشيدر.
نادانلار آراسنداغى عالم - صوقورلار آراسنداغى گوزل كه
همده دينسزلر قولنداغى مصحف كه اوخشيدر.
س.
طوغريلق خدای رضاسينه سببدر. طوغرى يولدان كيتوچينك
آداشقانن كورمدم.
س.

اگر تاماق قايغوسى بولماسه هيچ بر قوش توز اققه توشمه س،
بلكه اوچى توزاق قورماس ايدى.
س.

طبيعتى آچى بولغان آغاچنى او جماخ باقچه سينه او طور توب،
 يېمىشى لذتلى بولسون او چون، جنتده گى بال يلغاسندان صوغارسالكده
 همان آچى يېمىش يېره چكدر .
 فردوسى .

اصلى ياوز بولغان كشىدن ياوز لىق عجب تو گلدر . تون نك
 قارا كغىلغن عيب ايتەر حال يوق !
 ف .
 اذهج صوغشورغه بيك هوسلى ايسهده، او تكن طرناقلى قارچغا
 ياننده برنى ده اشلى آلמידر .

ماچى، تېچقان طوتقانده - آرسلان؛ اما قابلان قارشو سنده
 تېچقان غنه بولوب قالادر .
 س .

قارغالى اماملرىنىڭ تېلېگراممىسى

(«وقت» ۱۴۳۷ نېچى نوهر)

ذبح مسئلەسندە قارغالى اماملرى غ . دوما اعضاسى عيسى ميرزا اينىكئيف كە
 اوشبو مضموندا تېلېگرام بيارگانلر:
 بىر سەيد قصبەسى نىڭ اماملرى غوسودارستويىنى دوما اعضالرىندىن ۶۶
 كشى اعضاسى ايله مال صويو حقتە دوماغە بىر زاقون لايىھەسى كىرتلگان
 اينتىك . لايىھەنى كىرتوچىلر بو لايىھەنىڭ بتون روسيە ايچون عمومى بىر
 قاعدە بولۇون، شوندا كورسەتلىگان طرىقدىن باشقە حيوان صويونىڭ منع
 ايتلۇون تەكلىف قىلالر ايكان . حالبو كە اول لايىھەدە صويارغە حاضرلەنگان
 حيواننى صوغوب يا كە اتوب اوتىررگە فرض ايتولە . بو طرىقە جانى آلغان
 حيوان بىرنىڭ شرىعتىزدە ئولەكسە (موقۇدە) اتالوب، بو ايت آشالورغە
 يارامى - حرامدر . اكر زاقون لايىھەسى شول روش عمومى بىر زاقون
 بولوب تصدىق ايتولە طورغان بولسە مسلمانلىقنىڭ اساسىنە خلاف بىر اشنى
 كوچلەب بىرگە لازم ايتو بولادر . دىنمىز طرفىدىن قطعى صورتدە حرام
 ايتولگان بىر اشنىڭ بوروش بىرگە لازم ايتلۇ خېرى بىرنى بىك زور قايقوغە
 توشردى . شونلىقدىن بىر توباندا اسملرمىز يازلغان اماملر اوز ادارەمىزدە بولغان
 بتون محلە خىلقىمىز اسمىدىن سىزگە مراحەت ايتوب آچىقدىن آچقغە، بىرنىڭ
 عمل قىلا طورغان قرآنمىزنىڭ اساسىنى يەره طورغان بو اشكە قارشى بتون
 كوچ وقوتىشنى صرف قىلۇوب، طرىشمەقشنى اوتتەمىز .
 امضالر: (اون محلەنىڭ اماملرى امضا ايتكانلر).

بو تېلېگرامنىڭ قوپپەسى غ، دوما رېئىسى رودزەنگوشەدە بيارلگان .

قرانده «ملت» كتبخانه سنده

موجود اثر لردن:

«القول الجيد»

تور كيه اديبلر نندن مرحوم محمد ذهني افندي اثرى بولغان
«بو الوغ كتاب مشهور «تلخيص» كتابنده و آنك شرح و حاشيه لرنده
استشهاد او چون كيتر لگان عربى بيتلر نك شرحى در. بيتلر گه
مناسبتلى قصه و واقعه لرنى، بيك كوب عرب شاعر لرينك ترجمه
حاللرينى، عرب تلى و ادبياتينه دائر كوب تحقيقلر نى همده بيك كوب
بليغ ادبى، اخلاقى، حماسى شعر لرنى شامل بولغانلغندن عرب
ادبياتى ايله طانوشور او چون بو كتابنك ياردمى بيك كوبدر.
تلى ساده عثمانليچه، افادهسى تكلفسىز، فائدهسى كوب بو عزيز اثر نى
مطالعه قىلوب استفاده ايتولرن محترم طلبه افنديلر گه توصيه
ايتهمز.

«القول الجيد» زور قطعه ده، ۱۲۰ صفحه ده، ياخشى روشده
توبله نگان حالده بهاسى — اصوم ۶۰ ت.

پوچته حقى — ۵۰

تفسير نعمانى. قرآن كريم ده گى احكام دينيه نى، آنداغى
عبر تلى قصه و مثللر نى، اثرلى وعظ و نصيحتلر نى بلور گه و آكلارغه
تله بده، عربچه بلمه گانلكلرى سببلى بو مقصودلر نندن محروم
قالغان اخلاصلى آدملر او چون اوشبو آچق قرآن شيو مسنده
ياز لغان «تفسير نعمانى» بيك فائدهلى بولاچاقدىر. تور كى طانو
درجه سندن آرتق علمى بولماغان همده مدرسده آزر اوقوبده
قرآن كريم نك نظم بليغينى آكلارلق درجه گه بيته آلمانا كشيلىر گه
بو تفسير بر غنيمت در.

زور قولده ايكى جلد. بهاسى پوچته مصارف نندن باشقه ۲ اصوم ۲۰ ت.

بو كتابلر هر ايكىسى «ملت» كتبخانه سينك اوز نشرى در.

مرکز سوداسى قرآن، تبعه لرى او فاهم مينزه نه ايجون آدريس:

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „МИЛЛЯТЪ“

قراندہ ۱۵ کوندہبر چغا تورغان دینی، ادبی، علمی

الدین والادب

مجله سینہ ۱۳۳۲ سنہ ایچون مشتری دفترى آچق.

آبونہسى اولگيجه	بر يلق	۳ صوم
يارم يلق	۱	۵۰ تين
نسخهسى	—	۱۵ تين

مجله نك اداره خانهسى قرانده «ملت» مطبعهسى يور طنده بولوب

КАЗАНЬ, РЕДАКЦІЯ „ДИНЬ ВА АДАБЪ“, АДРИС:
ПРИ ТИПОГР. „МИЛЛЯТЬ“

يا ايسه توغرى «ملت» كتبخانه سينه مراجعت ايدلسه ده جائز.

КАЗАНЬ „МИЛЛЯТЬ“ АДРИС: